

Οδοιπορικό στα Μοναστήρια της Λεμεσού

/ [Ιερές Μονές](#)

Του Δημητρίου Καππαή, Δρ Θεολογίας

Το θέμα το οποίο θα αναπτύξω εστιάζεται στα εννέα εν λειτουργία Μοναστήρια της Ιεράς Μητροπόλεως Λεμεσού. Όλα έχουν τη δική τους ιστορία, παράδοση αλλά και αρχαιολογική αξία αν θα ήθελε κάποιος να τα δει με μια διαφορετική προσέγγιση.

Θα γνωρίσουμε έστω και ακροθιγώς, στο χώρο που έχουμε στη διάθεσή μας, τους ιερούς αυτούς χώρους της πατρίδας μας οι οποίοι υπήρξαν πάντα και ιδιαίτερα σε χρόνους δίσεκτ-ους, οι «κιβωτοί», μέσα στις οποίες διαφυλάχθηκε η Ορθοδοξία και ο Ελληνισμός. Τα μοναστήρια αυτά, πρέπει να τονίσουμε ότι είναι ένα μικρό μέρος από τον μεγάλο αριθμό των μοναστηριών που παλαιότερα λειτουργούσαν στα

διοικητικά όρια της Μητροπόλεως Λεμεσού.

Η ίδρυση των μοναστηριών αυτών, σύμφωνα με ιστορικά και άλλα στοιχεία, αρχίζει από τον 4ο αιώνα και φτάνει μέχρι και τα χρόνια της Φραγκοκρατίας. Στα μαύρα χρόνια της Τουρκοκρατίας πολλά από τα μοναστήρια μας εγκαταλείφθηκαν και ερημώθηκαν μέχρι και τον 20ο αιώνα όπου ξεκινά σταδιακά και η επαναλειτουργία τους.

Αρχίζοντας το οδοιπορικό μας προς τα Βόρεια της Λεμεσού θα επισκεφτούμε τις Ιερές Μονές Παναγίας Αμασγούς και Αρχαγγέλου Μιχαήλ που βρίσκονται κοντά στο χωριό Μονάγρι, καθώς επίσης και την Ιερά μονή του Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμού.

Το Μοναστήρι της Παναγίας Αμασγούς ιδρύθηκε κατά τον 12ο - 13ο αιώνα και λειτούργησε αρχικά ως ανδρώα μονή μέχρι και το τέλος του 19ου αιώνα όπου και εγκαταλείφθηκε. Από το παλαιό μοναστήρι διασώθηκε το καθολικό του με τις θαυμάσιες τοιχογραφίες του 12ου, του 14ου και του 16ου αιώνα οι οποίες διατηρούνται μέχρι σήμερα σε πολύ καλή κατάσταση. Αυτές παρουσιάζουν σκηνές από τη ζωή του Χριστού και της Θεοτόκου καθώς επίσης και αρκετές μορφές Αγίων της εκκλησίας μας.

Από το 1991 το μοναστήρι της Παναγίας με τη χά-ρη του Θε-ού επαναλειτούργησε ως γυ-ναι-κεί-α Κοι-νο-βια-κή Μονή με πρώτη ηγουμένη τη μοναχή Επιφανία.

Το επώ-νυ-μο «Α-μα-σγού» που αποδίδεται στην Πα-να-γί-α προέρχεται από τη θαυματουργό εικόνα της Θεοτόκου η οποία έφτασε, σύμφωνα με την παράδοση, από τη Δαμασκό της Συρίας (κατά την πε-ρί-ο-δο της ει-κο-νο-μα-χί-ας) και ονομάστηκε η Παναγία της Δαμασκούς ή Αμασκούς. Φυσικά υπάρχουν και άλλες παραδόσεις. Κάθε χρόνο στις 21 Νοεμβρίου, εορτή των Εισοδίων της Θεοτόκου γίνεται και η μεγάλη θρησκευτική πανήγυρης της Μονής.

Το δεύτερο μοναστήρι που θα συναντήσουμε στο ίδιο χωριό είναι η ανδρώα Μονή του Αρχαγγέλου Μιχαήλ. Δεν είναι γνωστό πότε ακριβώς οικοδομήθηκε. Στο πέρασμα των αιώνων όμως εγκαταλείφθηκε για να επαναλειτουργήσει ως ανδρώα Μονή τα τελευταία χρόνια με πρώτο ηγούμενο τον αρχιμανδρίτη Γεννάδιο. Στο καθολικό του το οποίο οικοδομήθηκε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, στη θέση παλαιότερου ναού, που καταστράφηκε ολοσχερώς από πυρκαγιά, διασώζονται λίγες τοιχογραφίες, έργα του ζωγράφου Σάββα και του Ιεροδιακόνου Φιλαρέτου. Η Μονή πανηγυρίζει στις 6 Σεπτεμβρίου και στις 8 Νοεμβρίου.

Φεύγοντας από το Μονάγρι θα κατευθυνθούμε μέσω Σαϊττά στην ανδρώα Μονή του Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμού. Η ονομασία της τοποθεσίας «Μέσα

Ποταμός», πρέπει να πούμε ότι οφείλεται στον παραπόταμο του Κούρρη, ο οποίος περνά μέσα στο δάσος, σε αντίθεση με τον κύριο ποταμό, ο οποίος περνά έξω από το δάσος γι' αυτό και θεωρείται ως «έξω ποταμός».

Η Μονή αυτή ιδρύθηκε πολύ πιθανόν το 12ο αιώνα. Στο καθολικό του μοναστηριού που ανάγεται στο 16ο αιώνα βρίσκονται σημαντικές φορητές εικόνες όπως για παράδειγμα η εικόνα της Παναγίας της Σαϊττιώτισσας που ανάγεται στο 15ο αιώνα. Η εικόνα αυτή φέρει στο κέντρο της άλλη μικρή ενσωματωμένη εικόνα της Παναγίας που ανάγεται στο 12ο αιώνα και χαρακτηρίζεται στη γλώσσα των αγιογράφων ως ομφαλός. Δηλ. με βάση τη μικρή αυτή εικόνα της Παναγίας ζωγραφίστηκε η μεγάλη. Σπουδαία και αξιόλογη όμως είναι και η κτητορική εικόνα του Τιμίου Προδρόμου που χρονολογείται στο 16ο αιώνα. Ση-μαν-τι-κό στοι-χείο της ιστο-ρί-ας του Μο-να-στη-ριού είναι και η πα-ρα-μο-νή σ' αυτό του Ο-σί-ου Θε-ο-φά-νη, Επι-σκό-που Σο-λέ-ας, του οποίου τη μνήμη τιμά η εκκλησία μας στις 17 Μα-ΐ-ου.

Στα μαύ-ρα χρό-νια της Τουρ-κο-κρα-τί-ας και στα πρώτα χρό-νια της Αγ-γλι-κής κα-το-χής το μοναστήρι αυτό διαλύθηκε και εγκαταλείφτηκε. Στις αρχές του 2000 όμως έχουμε την επαναλειτουργία του με πρώτο ηγούμενο τον Αρχιμ. Νικόλαο, πρώην Μαχαιριώτη και νυν επίσκοπο Αμαθούντος. Η Μονή πανηγυρίζει στις 24 Ιου-νί-ου εορτή της Α' και Β' ευρέσεως της κεφαλής του τιμίου Προδρόμου. Ηγούμενος της Μονής, σήμερα είναι ο Αρχιμανδρίτης Παΐσιος.

Στη δεύτερη διαδρομή μας προς τα Ανατολικά της Λεμεσού, θα επισκεφτούμε τις Ιερές Μονές, Αγίου Γεωργίου του Αλαμάνου και Παναγίας του Γλωσσά.

Στη διαδρομή αυτή θα περάσουμε και από την αρχαία Αμαθούντα όπου βρίσκονται τα κατάλοιπα παλαιών μοναστηριών καθώς επίσης και τα ερείπια των παλαιοχριστιανικών Βασιλικών στις οποίες λειτούργησαν οι άγιοι επίσκοποι Αμαθούντος Αριστοκλειανός, Μνημόνιος, Τύχων, Θεόπομπος, Ηλιόδωρος, Θεοδόσιος, Αλέξανδρος, Ευστάθιος καθώς επίσης και ο Πολιούχος άγιος της Λεμεσού και Πατριάρχης Αλεξανδρείας Ιωάννης ο Ελεήμονας .

Συνεχίζοντας τη διαδρομή μας προς τη Λευκωσία και στα νοτιοδυτικά του χωριού Πεντάκωμο, θα συναντήσουμε την Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου του Αλαμάνου.

Η Μονή αυτή πήρε το όνομά της από τον ασκητή Γεώργιο έναν από τους γνωστούς επονομαζόμενους Αλαμάνους αγίους της Κύπρου ο οποίος εγκαταστάθηκε και αγίασε εντός σπηλαίου πλησίον της Μονής. Το μοναστήρι λειτούργησε αρχικά ως ανδρώα μονή μέχρι την εγκατάλειψή του που συνέβη στα χρό-νια της Τουρ-κο-κρα-τί-ας. Σ' αυτή την κατάσταση παρέμεινε για αρκετά χρόνια μέχρι το

1949 όπου και επαναλειτούργησε, για να καταστεί στη συνέχεια ένα από τα μεγαλύτερα γυναικεία μοναστήρια της Κύπρου. Το καθολικό της Μονής το οποίο οικοδομήθηκε κατά πάσαν πιθανότητα στα χρόνια της Φραγκοκρατίας, κοσμείται με σύγχρονες τοιχογραφίες.

Η Μονή πανηγυρίζει στις 23 Απριλίου, ημέρα μνήμης του αγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου του Τροπαιοφόρου. Ηγουμένη της Μονής, είναι η μοναχή Ολυμπιάδα.

Μετά την επίσκεψή μας στο μοναστήρι του αγίου Γεωργίου θα συνεχίσουμε τη διαδρομή μας προς στο χω-ριό Κελ-λά-κι όπου θα βρίσκεται η γυναικεία Μονή, της Ζω-ο-δό-χου Πηγής ή Παναγίας του Γλωσσά όπως είναι ευρύτερα γνωστή. Η επωνυμία “Γλωσ-σά” που δό-θη-κε στην Πα-να-γί-α εί-ναι παρ-μέ-νη α-πό τα πολ-λά θαύ-μα-τα, που έκανε σε πα-θή-σεις που σχε-τί-ζον-ται κυρίως με τη γλώσ-σα. Το παλαιό καθολικό της, το οποίο κοσμείται με σύγχρονες τοιχογραφίες, ανάγεται σύμφωνα με διάφορες μαρτυρίες στο 15ο με 16ο αιώνα. Στη Μο-νή δε-σπό-ζει σήμερα η νέα εκκλησία η οποία οικο-δο-μή-θη-κε το 1980 και αφιερώθηκε στην Αγί-α Τριά-δα. Πανηγυρίζει την Παρασκευή της Διακαινησίμου. Ηγουμένη της Μονής σήμερα είναι η μοναχή Χριστοθέα.

Στην τρίτη μας διαδρομή προς τα Δυτικά της Λεμεσού, θα επισκεφτούμε τις Ι-ε-ρές Μο-νές Α-γί-ου Νι-κο-λά-ου των Γά-των στο Ακρωτήρι και Συμβούλου Χριστού στο Σύμβουλα.

Η Μονή του αγίου Νικολάου, ένα από τα παλαιότερα και σημαντικότερα μοναστήρια της Κύπρου, ιδρύθηκε σύμφωνα με την παράδοση από την Αγία Ελένη όταν αυτή επισκέφτηκε το νησί μας κατά τον 4ο αιώνα. Αυτή έδωσε εντολή στον διοικητή της Κύπρου Καλόκαιρο να κτίσει το μοναστήρι και να αν-τι-με-τω-πί-σει το πρό-βλη-μα με τα φαρμακερά φίδια τα οποία μάζιζαν την περιοχή. Ο Καλόκαιρος τότε έφερε εκατοντάδες γάτους από πόλεις και χωριά, για να εξοντώσουν τα φίδια. Οι γάτες αυτές έφεραν τα ποθούμενα αποτελέσματα και από τότε στο όνομα του μοναστηριού του αγίου Νικολάου προστέθηκε και αυτό των «γάτων».

Το μοναστήρι λειτουργούσε μέχρι και το 1571, χρονιά που κατέλαβαν το νησί μας οι Τούρκοι. Αυτοί δο-λο-φό-νη-σαν όλους τους μο-να-χούς και κατέστρεψαν το μοναστήρι εκτός από το καθολικό του που ανάγεται στο 13ο αιώνα. Από το 1983 το μοναστήρι αναστηλώθηκε και επαναλειτούργησε ως γυναικεία Μονή. Σημαντικό κειμήλιο της μονής είναι η παλαιά θαυματουργός εικόνα του Αγίου Νικολάου. Ηγουμένη της Μονής σήμερα είναι η μοναχή Κασσιανή. Το Μοναστήρι πανηγυρίζει στις 6 Δεκεμβρίου, ημέρα μνήμης του αγίου Νικολάου.

Φεύγοντας από το μοναστήρι του αγίου Νικολάου για το Σύμβουλα, θα περάσουμε από το Κούριο στο οποίο σώζονται κατάλοιπα των παλαιοχριστιανικών Βασιλικών του Κουρίου στο οποίο έζησαν και αγίασαν οι επίσκοποι Κουρίου Φιλάγριος, Φιλωνίδης και Ζήνων. Στην περιοχή αυτή βρίσκεται και το παρεκκλήσι του Αγίου Ιερομάρτυρος Ερμογένη, επισκόπου Σάμου, του οποίου τα τίμια λείψανα, ήρθαν δια μέσου της θάλασσας, στις ακτές του Κουρίου. Μέσα στο ναό βρίσκεται και ο Τάφος του Αγίου, ο οποίος επιτελεί θαύματα σε όσους με πίστη επικαλούνται τη μεσιτεία του στον Κύριο.

Αφού πάρουμε την ευλογία και τη χάρη των αγίων μας, κατευθυνόμαστε δια μέσου των αγ-γλι-κών Βά-σε-ων στο Σύμ-βου-λα όπου βρίσκεται η ανδρώα Ιερά Μονή του Συμβούλου Χριστού.

Από τις δι-ά-φο-ρες μαρ-τυ-ρί-ες φαί-νε-ται πως η Μο-νή υ-πήρ-χε από το 625 μ.Χ., με ηγούμενο το Θεόδωρο, ο οποίος αργότερα ανέλαβε τον επισκοπικό θρόνο της Πάφου. Μετά την ανακαίνιση και επαναλειτουργία της κατέστη ένα ακόμη σημαντικό προσκύνημα της Μητροπόλεώς μας. Ηγούμενος της Μονής σήμερα είναι ο Αρχιμανδρίτης Νείλος. Η Μονή πα-νη-γυ-ρί-ζει την Μεσοπεντηκοστή και στις 23 Απριλίου.

Στην τέταρτη και τελευταία διαδρομή προς τα Βορειοανατολικά της Λεμεσού θα επισκεφτούμε δύο ακόμη εν λειτουργία μοναστήρια. Τις Ιερές Μονές της Παναγίας Αμιρούς και Παναγίας Σφαλαγγιώτισσας.

Το πρώτο από αυτά, βρίσκεται στα ανατολικά του χωριού Αψιού και βόρεια του χωριού Μαθηκολώνη. Η ίδρυση του μοναστηριού σύμφωνα με διάφορες χρονολογικές επιγραφές ανάγεται στον 16ον αιώνα. Κατά το πέρασμα των χρόνων το ανδρικό αυτό μοναστήρι εγκαταλείφθηκε και ερημώθηκε.

Με τη βοήθεια του Θεού όμως και τη χάρη της Παναγίας επαναλειτούργησε τον Σεπτέμβριο του 1997 ως γυναικεία κοινοβιακή Μονή. Στο μοναστήρι αυτό τα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκαν πολλά και σημαντικά έργα εξωραϊσμού και επέκτασης. Πέρα από τη συντήρηση του παλαιού καθολικού που ανάγεται στα μέσα του 15ου αιώνα έχουμε και την ανέγερση της νέας εκκλησίας που αφιερώθηκε στην αγία Αικατερίνη.

Για την επωνυμία Αμιρού που αποδίδεται στην Παναγία υπάρχουν διάφορες παραδόσεις. Η επικρατέστερη αναφέρει ότι, όταν κάποιος Εμίρης από την Ανατολή έπαιρνε την τυφλή του κόρη στις χώρες της Ευρώπης για θεραπεία, πέρασε με το καράβι του και από τα παράλια της Κύπρου, κοντά στις ακτές της Αμαθούντας.

Τότε η κόρη του είδε το βράδυ ένα φως σε κάποιο σημείο κοντά στην σημερινή τοποθεσία της Μονής. Βγαίνοντας στην ακτή ακολούθησαν το φώς με αποτέλεσμα να φτάσουν στο χώρο του μοναστηριού. Το φως που είδε η κοπέλα προερχόταν από ένα καντήλι το οποίο άναβε δίπλα από το μικρό εικόνισμα της Παναγίας. Τότε άλειψε τα μάτια της με το λάδι του καντηλιού και κατά τρόπο θαυματουργικό η όρασή της επανήλθε αμέσως. Ο Εμίρης, ως ένδειξη ευγνωμοσύνης προς την Παναγία, ανέγειρε στο μέρος αυτό τον πρώτο ναό, ο οποίος διασώζεται μέχρι σήμερα. Φυσικά υπάρχουν και άλλες παρόμοιες παραδόσεις.

Η θαυματουργός εικόνα της Παναγίας της Φανερωμένης, που ανάγεται στον 8ο αιώνα βρίσκεται σήμερα στο παλαιό καθολικό της Μονή ενσωματωμένη σε μεγαλύτερη εικόνα της Θεοτόκου, η οποία χρονολογείται στον 16ο αιώνα. Η Μονή πανηγυρίζει την Παρασκευή της Διακαινησίμου και στις 23 Αυγούστου. Ηγου-μέ-νη της Μονής, είναι η μο-να-χή Μα-ριάμ.

Η τελευταία επίσκεψή μας θα πραγματοποιηθεί στη γυναικεία Μονή Παναγίας Σφαλαγγιώτισσας που βρίσκεται βόρεια του δήμου του Αγίου Αθανασίου. Σύμφωνα με την παράδοση η Μονή ιδρύθηκε κατά το 16ο αιώνα μετά την ανεύρεση της θαυματουργού εικόνας της Παναγίας. Το μοναστήρι μετά από πολλές δοκιμασίες εγ-κα-τα-λεί-φθη-κε το δεύ-τε-ρο μισό του 18ου αιώνα. Επαναλειτούργησε όμως το Μάιο του 1977 και κατέστη ένα ακόμη σημαντικό προσκύνημα της Μητροπόλεως Λεμεσού.

Την ονο-μα-σί-α «Σφα-λαγ-γ-ιώτισ-σα» με την οποία προσδιορίζεται η Μονή πρέπει να πούμε ότι την πήρε η Πα-να-γί-α από τη θε-ρα-πεί-α, που παρείχε σε όσους κεντρίζονταν από τα «σφα-λάντζια», γνω-στά έν-το-μα της Κύ-πρου, τα οποία πολλές φορές προκαλούσαν το θάνατο. Η θαυματουργός εικόνα της Παναγίας που βρίσκεται στο καθολικό της Μονής, έκανε αλλά και εξακολουθεί να κά-νει πολλά θαύματα σε ό-σους με πί-στη ζητούν τη βοήθειά της. Η Μονή πανηγυρίζει στις 21 Νοεμβρίου. Ηγουμένη της Μονής είναι η μοναχή Παν-σέ-μνη.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να αναφέρω απλά ότι πέρα από τα εννέα εν λειτουργία Μοναστήρια λειτουργούν στα όρια της Ιεράς Μητροπόλεως Λεμεσού και τέσσερις Σκήτες – Ησυχαστήρια όπως: η Σκήτη της Αναστάσεως του Σωτήρος, κοντά στο χωριό Βουνί, του Οσίου Ιω-άν-νη του Μο-να-γρίτη, πλησίον της Μονής Παναγίας Αμασγούς, των Αγίων Σεργίου και Βάκχου κοντά στο χωριό Μονάγρι και του Αγίου Χρήστου του Κηπουρού στο χωριό Τριμίκλινη.

Με αυτά τα λίγα και σύντομα στοιχεία ολοκληρώνουμε το μικρό οδοιπορικό μας στα εννέα εν λειτουργία Μοναστήρια της Ιεράς Μητροπόλεως Λεμεσού. Αξίζει να τονίσουμε ότι η ωφέλεια και η ευλογία από την επίσκεψή μας σε κάποιο μοναστήρι

είναι μεγάλη, αν αυτό γίνεται με κατάνυξη και σεβασμό προς τους ιερούς αυτούς χώρους, όπου διαφυλάσσεται ανόθευτο το γνήσιο πατερικό πνεύμα του μοναχισμού αλλά και ολόκληρη η παράδοση της εκκλησίας μας.

*Απόσπασμα από την εισήγηση που έγινε στις 5 Μαΐου 2015 στην Ιερά Μητρόπολη Λεμεσού, με γενικό θέμα «Ενημερώνομαι και γίνομαι οδοδείκτης στα μονοπάτια των προσκυνημάτων της πατρίδας μου».

Πρώτη δημοσίευση στην ιστοσελίδα της Εκκλησίας της Κύπρου στις 16 Φεβρουαρίου 2021 - churchofcyprus.org.cy